

UNITÁŘSKÁ MORALITA

TÉMA ČÍSLA:

VÍRA. DÁVÁ JISTOTU?

2

Sešit B

2017

....že mi chybí jistota, zda je to ta nebo ta, utíkám se k neutrálním frázím...

(Suchý, Šlitr)

Jenže to je málo. Srdce živené neutrálními frázemi je neduživé, hladové.

Nechci se už nechat unášet životem odnikud nikam, hledám pevný bod.

•••••

ÚRYVKY Z POEZIE O ŽIVOTĚ, JISTOTĚ A VÍŘE

Markéta Drtinová,
členka

Jsem černej pasažér
Nemám cíl ani směr
Vezu se načerno životem a nevím
Jsem černej pasažér
Nemám cíl ani směr
Vezu se odnikud nikam a nevím, kde
skončím...

(skupina Traband,
česká „dechno“ kapela)

Na jednom domě na Smíchově už od
dětství čtu:

Neklidné je srdce lidské, dokud nespo-
čine v Tobě.

(sv. Augustin)

Hmm, je to tak.

Jsmo silní, jak silné je lano, co k nebi nás pouutáááá...

(zpívá skupina Traband)

Ale kde je to nebe? Prý až někde za rozumem. Tak to asi nejlépe vyjádří básník:

Přišel, přišel ten, který nikdy neodešel.

V potoce nikdy nechyběla voda.

Je pižmovým měchýřem, a my jsme jeho vůně.

Viděls někdy pižmo oddělené od své vůně?

Ó mé zmatené srdce! Cesta k Milovanému začíná v duši.

Ó bloudící! On je cesta, skrytá, ale viditelná.

Ztratil jsi šest směrů? Neboj se.

Nejhluběji v tobě je cesta k Milovanému.

(Rúmí, perský básník a teolog)

Proč uvádím verše perského básníka z 13. století?

V pražské obci nás totiž navštívil prof. Kropáček s přednáškou o **islámské mystice**,

súfismu. Starý pán se posadil a pěkně postaru, bez promítání, ale o to poutavěji nám začal vyprávět. O tom, jak se od samých počátků islámu objevovali i v muslimských zemích lidé, kterým nestačilo Bohu sloužit, ale chtěli si k Němu najít osobní vztah. Ortodoxní, hlavní proud islámu na ně však hleděl s nelibostí. Bůh není žádný milující Otec, Bůh je Pán a my jsme jeho služebníci.

Jenže oni si nedali říci. Někteří svou tvrdohlavou víru v milujícího Boha zaplatili životem. První súfijský mučedník Al Halladž byl popraven odsekáváním rukou a nohou. To byly, panečku, v 10. století pádné argumenty.

A zase se našli básníci, kteří psali krásné verše o tom, že tak, jako luna září světlem slunečním, naše srdce má zrcadlit Boha, ale to bychom o ně museli pečovat, aby se pěkně lesklo...

**Pro Tebe já včera v noci hvězdě dal jsem znamení:
vznes mou úctu k Tomu, z Něhož měsíční zář pramení.
Pokloním se, pravím: „Poctu tomu slunci dones mi
které žářem zlato činí ze hrubého kamení!”**

(Rúmí, Z mystických gazelů, přeložil Miloš Borecký)

V období vrcholného rozkvětu muslimské kultury (a to je hodně dávno) vznikaly mystické řády, nejznámější je řád tančících dervišů. Za zvuků třtinových píšťal a bubnů se dervišové točí kolem své osy proti směru hodinových ručiček. Jejich levá ruka směřuje k nebi, pravá k zemi. Prochází jimi vesmírná energie a oni se vydávají na svou mystickou pouť. K tomu flétna lká. Lká, protože byla vytržena ze světa, kam patří. Naše duše tomu dobře rozumějí.

**Slyš flétnu z rákosu, slyš její vyprávění,
jak oplakává všechna odloučení.**

**Od dob, kdy utal mě v mém rákosišti nůž,
když zalkám, nařiká žena, pláče muž.**

**Srdce chci poranit žalostí z odloučení,
a tak mu vyjevit svou bolest z rozloučení.**

**Koho od kořene oddělil někdy čas,
prahne s ním spojen být, chce s ním být jedno zas.**

(Džaláleddín Balchí Rúmí (1207–1273), úryvek z Písně o flétně,
přeložili Josef Hiršal a Jiří Bečka)

Tímto děkuji všem, kteří se zasloužili o uskutečnění této podnětné přednášky, zejména Honzovi Všetěčkovi, který k nám pana profesora Kropáčka pozval.

NIKDY NEBUDU VYHOZEN Z KOLA VEN

*Jiří Kloboučník,
příznivec*

Co mohu říci ostatním o své víře, své jistotě a důvěře? Je to podobné, jako chtít někomu popisovat, jak mně chutná maďarský guláš, který mám mimochodem velmi rád. Jak mám popsat, co prožívám, když si pochutnávám na té směsi masa, koření, papriky, cibule s krajícem čerstvého chleba? A nejlépe někde v hospodě, kde vědí, jak na to. Je to prostě bašta, ale co to vypovídá?

Ostatní mohou mít úplně jiné pocity, protože mají jiné chutě a mohou proto zažívat úplně něco jiného, v horším případě třeba i zažívací potíže. Nehledě na to, že osobní víra (minimálně podle unitářského pojetí) je věc zkrátka ryze osobní a soukromá, a má-li si podržet svoji vnitřní hodnotu, nelze s ní chodit na trh.

Navíc, řekne-li se: „Víra je má jistota či důvěra,“ není tím vlastně řečeno více méně vše?

Pomohu si parafrází jednoho citátu o optimismu: „Skutečná víra neznamena, že všechno půjde dobře, ale že ne všechno půjde špatně.“

Jsem si jist, a mám v to důvěru, o které je zde řeč, že jsem neoddělitelnou součástí celého toho kolosálního, lidskými možnostmi nepochopitelného systému, kterému říkáme Universum. Jsem si jist, že ať se děje, co se děje, nebudu nikdy „vyhozen z kola ven“. To pro mě není málo.

Nechci a nebudu zde hovořit o žádných cestách za pravdou, za poznáním, zdokonalováním... Vždyť je to jako s tím gulášem. Mé cesty za úžasnými zkušenostmi a poznáním mohou totiž být pro někoho ztrátou času a mohl by si při čtení těchto řádků zcela oprávněně poklepat na čelo.

A proto snad jen pro doplnění – víra není pro mne jistotou, že vyhraji dvakrát za sebou první ve sportce, že se v plném zdraví a síle dožiji sto padesáti let, problémy že se mi budou vyhýbat na sto honů a všechno půjde dobře.

Jsem si však jist, že můj pobyt v tomto čase, na této planetě, v tomto fyzickém těle není náhoda, naopak, má nějaký hlubší smysl a ten se snažím hledat a pochopit. A nejsem na to sám. Jak se mi to podaří, to asi já osobně posuzovat nebudu. I když kdo ví? Howgh.

VÍRA BEZ JISTOTY, ČI JISTOTA VÍRY?

Jan Všeťka

Paul Rasor (narozen 20. dubna 1946) si ve své publikaci *Víra bez jistoty* vzal za úkol nastínit problémy, s nimiž se potýká současná západní liberální teologie v Evropě, ale především v USA. Původně se živil jako právník. Práva také řadu let vyučoval. To se možná podepsalo na stylu jeho podání, kde je znát snaha o přesnou popisnost, leckde na úkor čtivosti, či dokonce srozumitelnosti. Rozhodně se nejedná o žádné relaxační čtení. Kdo však hledá poměrně slušný přehled témat, kterými se zabývá současná liberální teologie, od jejích počátků před přibližně dvěma sty lety po dnešek, nebude touto kompilací z děl řady liberálních teologů zklamán.

Na počátku mluví autor o paradoxech, které se v teologii náboženských liberálů objevují. Jde třeba o víru ve svobodu jednotlivce, která naráží na touhu po vědomém prožívání komunity jako jednoho celku. Tento zdánlivý protiklad však mnohá liberální společenství dovedou uvést do souladu.

Zmiňuje také reakci nováčků po osvobození od dusivé atmosféry konformního učení v církvích, kterým po čase chybí zákonodárný systém víry. To se potom může zvrhnout v hledání řádu, který chybí jejich mysli, v byrokratických opatřeních, která svazují podle nich příliš rozvolněný život jejich církví.

Další napětí nastává v okamžiku kdy náboženští liberálové touží po větší duchovní hloubce, ale nechtějí se zapojit do tradičních způsobů náboženské praxe, které by jim snad poskytly. Odmítají modlitbu a meditaci nad Písmem, které jim připadají pro jejich úzkopský racionalismus dětinské. Spirituální hloubku lze sice nalézt v přírodě, hudbě, vytrvalostním běhu, ale je třeba se ukázněvat. Pokud však člověk překoná počáteční odpor své mysli k možnosti dělat věci jinak, tedy její setrvačnosti, je často překvapen velkou odměnou, které se mu dostane.

Rasor reflektuje také jisté elitářství mnohých náboženských liberálů, kteří jsou si vědomi svých výsad, jako je vzdělání, bohatství, zajištěnost a zdravotní péče, a nechtějí se jich vzdát pro spravedlivější a rovnoměrnější rozdělení zdrojů mezi celé lidstvo, přestože věří v nutnost obětí. Ale o tom mluvil již Ježíš, například v podobenství o plných stodolách, tedy nic nového po sluncem.

Jako základní rozpor pak vnímá autor dlouholeté přizpůsobování liberální teologie kultuře, ze které vyrůstá, do té míry, že není zřejmý rozdíl mezi náboženstvím a kulturou. Vidí zde nebezpečí ztráty náboženské identity, spiritualita se prý

tak rozplývá v populární psychologii a příjemné sebestřednosti. Snad zde hraje roli fakt, že vyrůstal z baptizmu s jeho fundamentalismem.

Tradiční důraz na osobní nezávislost může znesnadňovat obhájení skupinových hodnot u konzervativněji laděných lidí. Liberálové také jsou prý schopni otevřít jakoukoli otázku; k hlubšímu zaujetí pro ni jsou však rezervovaní. V historii prosazovali takové formy sociální spravedlnost (například boj proti otrokářství), které nevyžadovaly, aby se vzdali vlastních výsad. Další rozpory Rasor nachází při hledání smyslu našeho bytí. Pro liberály je těžké nalézt pochopení smyslu smrti malých dětí při hladomorech ve světě ovládaném nasycenými liberály a také smysl tragických událostí jejich života. Zdá se, že jsou příliš zaměřeni na materiální stránku našeho bytí.

Pokračuje čtyřmi běžnými stanovisky k otázce smyslu bytí. Napětí vidí mezi cyklickým stále se obnovujícím životem, a lineárním evolučním vývojem dějin lidstva k eschatologickému cíli. Zmiňuje i sestup do destrukce a apokalyptického zániku odrážejícího se v části americké filmové produkce. Jako poslední předkládá i možnost, že tu žádný smysl není a veškerá existence je výsledkem pouhé náhody.

Na dalších stranách nám Rasor předkládá možnost vnímat Boha jako vesmír. Připomíná to snahu a schopnost buňky nebo molekuly či atomu našeho těla uvažovat o jeho celku. Na takovém základě již není možné racionalisticky rozlišovat kategorie dobra a zla. To může být důvod dezorientace těch liberálů, kterým vládne rozum.

Jinou možnost poskytuje orientace podle hodnot, kterými může být hudba a výtvarné umění působící na hluboké city, fyzika a astronomie s hledáním antropického principu vesmíru nebo také politika jako možnost ovlivnění společnosti a životního prostředí. Takto rozdílné výklady neposkytují v důsledku stejnou názorovou úroveň. Mohou vykreslovat natolik neosobní obraz vesmírného řádu, že se v něm ztrácí lidský rozměr a nejsou pro člověka oporou na jeho cestě.

Teologii se podle Rasora zabývá občas každý, když se chce vyrovnat menšími či většími problémy svého života. Při pokusech systematizovat a definovat víru jednotlivce nastává problém, zda se má identifikovat s rozšířenými nálepkami jako a/pan/teista, a/gnostik, humanista, křesťan, pohan, naturalista apod., když víra každého člověka je naprosto jedinečná.

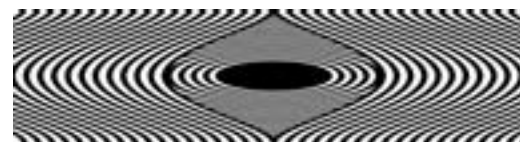
Kniha je nejen deskriptivní, ale i kritická. Ukazuje slabé stránky liberální teologie i její rozpory. V prvních dvou kapitolách čtenář může nahlédnout povahu liberální teologie a její filosofický základ. Další kapitola se zabývá vztahem moderny, liberální teologie a postmoderní kultury. Následující dvě se zabývají individualistickým vnímáním tématu vlastního já a navrhuje, jak mu rozumět. Zá-

věrečné kapitoly jsou věnovány oblastem, kde má liberální teologie nevyřešená vnitřní napětí, zvláště se jedná o sociální spravedlnost, třídní společenský systém a rasismus. Jedna z nich kritizuje liberalismus z pozic teologie osvobození a druhá hledá možnosti, jak může liberální teologie řešit rasismus. Cílem autora je porozuměním dilematům a střetům, které jsou každodenním zjevem, předestřít nová řešení a tak posílit prorocké svědectví liberálů ve světě. Tyto dvě kapitoly považuji za nejpřínosnější.

Jako celek kniha odpovídá svému názvu. Faith (Víra) je tu vnímána jako soubor individuálně namíchaného přesvědčení, ve kterém mohou hrát svou roli i emoce a které se v průběhu života mění. Taková víra je skutečně nejistá. Není tedy vnímána jako součást našeho základního nastavení, prvotní „dětské“ důvěry vůči skutečnosti, která nás přesahuje, ač je zároveň vnitřně přítomna v nás. Taková víra se naopak limitně blíží jistotě. Tuto důvěru a úžas nad zázračností všeho kolem může prožívat každý člověk, pokud ve svém životě odstraní nadvládu své mysli či rozumu, který vše třídí a kategorizuje pro další použití. Rozumu totiž uniká prosté bytí, pro jehož vnímání není určen.

Nové sociologické výzkumy, které kniha nezmiňuje, ukazují také hluboké nepochopení myšlení konzervativců ze strany liberálů a naopak. To je hlavním důvodem, proč konzervativci postupně získávají bez boje bašty, které liberálové před lety nadšeně dobývali. Hodnoty, které zastávají liberálové, jsou mnohem užší a není divu, že většina veřejnosti se kloní tam, kde nachází odpovědi nejen na potřeby rozumu, ale i na potřeby svého nitra, které se abstraktně nedají vyjádřit a je třeba je prožít. O tom mluví například C. G. Jung ve své teorii archetypů, které jsou postupně vykrystalizovanými zkušenostmi tisíců generací, které jsou v nás přítomny a jejichž přehrávání respektují obřady konzervativních církví i mnohem starší rituály šamanů přírodních národů. Nejen rozumem je založena naše víra nebo lépe: rozum má co říci pouze k jejím vnějším projevům, které liberál často chápe jako pověru. Není však moudré považovat miliardy našich současníků za pomýlené. Možná se pleteme my, a prastaré rituály našly způsob, jak vnímat v našem bytí božskost, jejíž jsme neoddelitelnou součástí.

VZNIKLA OBEC UNITÁŘŮ V OSTRAVĚ

Libor Mikš

Dne 16. června 2016 byla Ministerstvem kultury ČR evidována Obec unitářů v Ostravě se sídlem ve vile Univers na adrese Ostrava-Vítkovice, Vrázova 1282/5. Tento akt završil úsilí ostravských unitářů o vlastní samostatnou obec a je dobrou příležitostí k ohlédnutí zpět.

Historie

Vila Univers je v Ostravě místem duchovně zaměřených schůzek již poměrně dlouhou dobu, počátky sahají ještě před rok 1989. Avšak veliký nárůst aktivit se pojí až s obdobím po revoluci a odrazil se jak v rozsahu a pestrosti akcí, tak v počtu účastníků. Již v té době probíhalo mnohou akcí pod hlavičkou unitářství, a vila dokonce v té době nesla jméno „Unitaria“. Velmi kvalitní a oceňované byly například přednášky o astrologii, mnoho akcí bylo spojeno s odkazem slovenského mystika Jána Maliarika. Avšak neblahé události spojené s působením Vladimíra Strejčka ve funkci superintendenta vedly k rozkolu v NSČU a na Ostravě, dle mého názoru z velké části neprávem, ulpělo stigma „potížistů“. Programů po přelomu tisíciletí postupně ubývalo, stejně jako lidí, kteří se jich účastnili, až činnost téměř vyhasla. Lidi, kteří se kolem vily v té době pohybovali, bylo možné spočítat na prstech jedné ruky. Co naštěstí zůstalo, je rozsáhlá a neustále doplňovaná knihovna duchovní literatury zahrnující díla nejen ze všech hlavních světových náboženství, ale rovněž i mnoha duchovních směrů.

Pak přišlo několik nových lidí a duchovní schůzky obnovili, mezi jinými i já. Zpočátku v tom však nebyla žádná pravidelnost. Objevily se snahy zapomenout na minulost a dívat se především do budoucnosti a v jejich důsledku také došlo k přejmenování objektu na „Vilu Univers“. Časem jsme navázali kontakt s brněnskou obcí unitářů a ukázalo se, že smýšlení ostravské skupiny, stejně jako duch, v němž se naše rozhovory nesly, jsou ve své podstatě unitářské. První zástupci ostravské skupinky se přihlásili za členy brněnské obce na začátku roku 2007 a tím byla vytvořena užší a pravidelná spolupráce zahrnující vzájemné návštěvy. Další členové z Ostravy se postupně hlásili do brněnské obce. Ve chvíli, kdy již počet přesahoval pět ostravských členů, navrhla v roce 2009 rev. ses. Jarmila Plotěná, abychom, vzhledem k větší vzdálenosti, která vylučovala pravidelná týdenní

setkání s brněnskými unitáři, ustavili v Ostravě místní skupinu (MSO) s vlastním unitářským programem. Ostravští členové s tímto návrhem souhlasili a následně byl i schválen Valným shromážděním OUB.

Další etapou při rozvoji činnosti MSO byla snaha o zřízení pozice pastoračního asistenta. Bohužel i přes značnou podporu OUB, za níž patří dík zejména rev. ses. Jarmile Plotěné a tehdejšímu předsedovi místního správního sboru br. Jiřímu Čadovi, se tohoto cíle dosáhnout nepodařilo. Zvláště v Praze v té době ještě mnoho dlouholetých členů NSČU přistupovalo k Ostravě s velkou nedůvěrou. Pravidelné schůzky skupinky přesto pokračovaly a členská základna se postupně rozšiřovala. Alespoň se podařilo smluvně zajistit ve „Vile Univers“ prostory vyhrazené unitářům a jejich činnosti.

V roce 2013 mi byla hlavním duchovním nabídnuta možnost, abych se ucházel o místo laického duchovního, neboť již v té době se začala konkretizovat představa, že v Ostravě vznikne samostatná unitářská obec. Přestože byly ÚSS dodány všechny požadované materiály, a to v rozsahu a kvalitě, jež přesahovaly tehdy běžné standardy, ten žádost nakonec zamítl. O důvodech se můžeme jen dohadovat, neboť žádné konkrétní sdělení nebyly. Pevně věřím, že s novými řídicími dokumenty se již taková situace v budoucnu opakovat nebude a nikdo další si podobným martyriem nebude muset projít. Nechci ale tímto vyvolávat vůči komukoli averzi, upřednostňuji především spolupráci. Ostravská obec by bez podpory současného ÚSS a pražských unitářů nevznikla. Na tomto místě bych chtěl poděkovat zejména předsedkyni ÚSS ses. Kristýně Ledererové Kolajové za velkou pomoc při řešení většiny administrativních záležitostí. Velká podpora nám také po celou dobu přicházela i ze strany OUB a pokračovala, i když se novým předsedou MSS OUB stal br. Pavel Sedlák. Jsem přesvědčen, že úzká spolupráce s brněnskými unitáři bude i nadále pokračovat a postupně se rozšíří i na ostatní obce.

Naše činnost

Postupem doby se v MSS vypracoval model činnosti, který přebírá i nově vzniklá obec. Ostravští unitáři se pravidelně týdně scházejí, většinou v pátek, někdy však z časových důvodů bývá schůzka přesunuta na čtvrtek, v poslední době jsou dokonce upřednostňovány středy. Aktuální plán schůzek je vždy znám minimálně měsíc dopředu. Šíře zájmů jednotlivých členů je značná, přesto se daří nacházet témata, která jsou na cestě poznání pravdy inspirací všem. Rovněž byly do programu schůzky ve spolupráci s duchovní brněnské obce zahrnuty některé prvky, které tato setkání svým průběhem více přibližují duchovním shromážděním v ostatních unitářských obcích.

Průběh schůzky:

- Po přivítání a zapálení svíce br. Jaroslav Grossmann hraje na housle většinou skladby ze zpěvníku „Bílého Bratrstva“.
- Následuje promluva duchovního na aktuální téma a invokace.
- Hlavním bodem programu je čtení z díla některého z duchovních mistrů.
- Beseda ukončená tažením čísel – podle čísla každý obdrží určité duchovní poselství.
- Organizovaná část je ukončena zhasnutím svíce.

Naše činnost je v současné době hodně zaměřena na dílo bulharského mistra Petra Danova a jeho žáků, mezi něž patřil i známý Omraam Mikhaël Aivanhov, který následně působil zejména ve Francii. Děje se tak i díky kontaktům našeho bratra Jana Grossmanna na Bílé Bratrstvo v Bulharsku. Byli bychom rádi, kdyby se tato spolupráce rozšířila na celou NSČU, neboť se domníváme, že tato organizace má k unitářství velmi blízko.

Čas od času, zatím nepravidelně, probíhají přednášky hostů jak z řad unitářů, tak i mimo NSČU. Na těchto akcích bývá zpravidla účast vyšší, neboť přicházejí ve větším počtu i lidé, kteří unitáři nejsou. Naopak pravidelnou akci představují přednášky pořádané jednou měsíčně spadající do dvou širších cyklů: jeden s názvem „Unitářské rozhledy“, druhý „Občanské minimum“.

Podařilo se také připravit webové stránky na adrese www.unitari.net, které ostravské unitáře prezentují. Pravidelně se aktualizují a mají propojení na stránky ostatních unitářských uskupení v rámci NSČU.

Velkou akcí byla rekonstrukce prostor, v nichž se nachází knihovna, jež zároveň slouží jako místo našich schůzek. Slavnostní otevření nové knihovny provázelo zahájení výstavy obrazů brněnské reverendky ses. Jarmily Plotěné a fotoobrazů naší sestry Hany Kupkové. Výstava se návštěvníkům velmi líbila, škoda jen, že vzhledem k omezeným možnostem propagace jich nepřišlo více. Dlouhodobě také probíhá postupná úprava nejen vnitřních prostor vily, ale také jejího okolí. Věříme, že již brzy budeme moci přivítat naše návštěvníky v místě, které bude působit reprezentativně i zvnějšku.

Jaké máme plány? Předně se musí zpracovat nový místní správní sbor. Musíme si zvyknout na větší samostatnost, která nám sice přináší nové možnosti, ale i vyšší nároky. Hlavní cíle, na něž se chceme zaměřit, určitě nejsou nijak výjimečné. Zvýšení frekvence přednášek na dvakrát za měsíc, vyhledávání témat, která mohou oslovit širší veřejnost, lepší propagace. Očekáváme od toho vyšší zájem o pravidelnou spolupráci, což by se časem mělo odrazit v přílivu nových členů. V každém případě však chceme zachovat stávající program, který naplňuje spirituální potřeby současných členů.

Úspěšný taneční horor Jekyll & Hyde

Členka libereckého baletu a choreografka (nyní studentka 2. ročníku HAMU) Marika Hanousková předloni v květnu zpracovala Lorkovo slavné drama *Dům Bernardy Alby* (kritikou i diváky vysoce oceňované), které je stále na repertoáru; nyní připravila další projekt. Tentokrát si vybrala známý a mnohokrát uvedený horor *Jekyll & Hyde* skotského spisovatele Roberta Louise Stevensona (napsán v roce 1886). Podle Hanouskové se jedná o první taneční zpracování. Ke spolupráci přizvala osvědčený tým: skladatele a zvukaře Šaldova divadla Petra Čermáka a scénografa a kostýmního výtvarníka Aleše Valáška.

Premiéra se konala v pátek 13. května 2016 v Malém divadle. Hanousková scénář trochu upravila. Příběh je, stejně jako v útlé novele, vyprávěn z pohledu advokáta Uttersona, který se pouze obhajuje před soudem – byl nalezen nad mrtvolou svého přítele doktora Jekylla s dopisem v ruce. Vypuštěno je napadení dítěte panem Hydem a vražda sira Danverse. Uttersona ztvárnil činoherec Tomáš Váhala, který je také autorem činoherního scénáře. Aby bylo možné tančit duety, Hanousková připsala dvě ženské role: Jekyllovu snoubenku Elisabeth (Margaux Thomas) a Hydovu oběť Lilly (Veronika Šlapanská). Dále kvůli lepšímu „přečtení“ dobra a zla, které je v různém poměru přítomno v každém z nás, zvolila starou čínskou filosofii – síly jin a jang. Hlavní hrdina je většinou zobrazován jedním člověkem, ale choreografka se rozhodla role rozdělit. Doktora Jekylla tančí Alexey Yurakov a pana Hydea Jaroslav Kolář. Hrdinovy Myšlenky ztvárňují Rie Morita (jin) a Maria Gornalova (jang). Jejich kontrastní kostýmy jsou doplněny výraznou bílou nebo černou barvou po celém obličejí, přičemž pruh opačné barvy navazuje na pruh kostýmu. Na levé straně jednoduché, ale přitom nápadité scény se nachází doktorova pracovna – stůl a poličky s různými chemikáliemi či knihami. Na straně druhé je část soudní síně. Horní jeviště je dotvářeno hlavně pohyblivými rámy, které využívají především Myšlenky.

Pozornost si zaslouží light design, který vytvořil šéf osvětlovač Pavel Hejret. V první půlce jsou použity stroboskopické efekty. Působivé je modré osvětlení dýmu. Taneční výkony jsou strhující. Povedený je zejména „zuřivý“ duet Koláře a Šlapanské, který končí smrtí Lilly. Dále například Yurakovův tanec po prvním požití jedu nebo kontrastní tance Myšlenek (je hodně vidět hrdinovo zmitání se mezi dobrem a zlem). Působivý je také společný tanec barových tanečnic a štampastů. Proměny v Hydea a v Jekylla jsou divadelně povedené – běžný divák záměnu nepostřehne. Činoherní vstupy nijak nenarušují tanec, naopak tvoří jeho

doplnění. Hanouskové se opět podařilo vytvořit dokonalé představení, které si rozhodně získá přízeň diváků. Jedinou výtka je, že ostatní členové souboru dostali celkem malý prostor.

Hodnocení: 95 % (Psáno z premiéry 13. května 2016)

Strhující první poválečné uvedení opery Thads

Tento text je zamyšlením, nikoliv recenzí. Recenze totiž pšu jen na činohry a balety. Opera jde trochu mimo mě. Ale již poněkolikáté mám předplatné na premiéry libereckého Šaldova divadla, takže i opery zhlédnu. Pokud bych si už měl mezi operami vybrat, volil bych Verdiho. Jeho opery mají velmi zpěvnou hudbu a většinou i zajímavý příběh (liberecká La Traviata mě ale dost zklamala).

Liberecké divadlo se stalo v poválečné historii první scénou, kde byla Thads uvedena. Režie se ujala mladá režisérka Linda Keprtová, která je také dramaturgyně liberecké opery. Dirigování připadlo šéfovi liberecké opery Martinu Doubravskému, který Thads znovuobjevil pro české jeviště (v programu je uváděna jako „Zapomenutá opera se světoznámou melodií“). Námět vychází ze stejnojmenné novely Anatola France, nositele Nobelovy ceny. Zajímavou scénu navrhla Marie Blažková a scény vytvořil Tomáš Kypta. Scéna byla trochu, dá se říci, komornější, což pro operu asi není úplně typické. Jevišťe bylo zmenšeno zhruba o více než polovinu. V jeho zadní části se táhly skoro přes celou šířku velké žaluzie. Ve zbylém prostoru se na začátku nacházely jednotlivé mnišské „kóje“, které připomínaly otevřené rakve, jen byly postaveny na výšku. Režisérka se rozhodla děj opery, která byla poprvé uvedena 16. března 1894, posunout do současnosti, což je uvedeno i v programu: „Zítra pro mě budeš jen jméno. Kliknu si na další, vytisknu, zaplatím, ocucám, zahodím, kliknu si na další. Ukážu si, a mám. Zatřepu, vyfotím, na weby zavěším, do koše odložím. Zítra pro mě budeš jen jméno!“ Moc to ale alespoň z počátku patrně není (kostýmy jsou dobové a i Athanaël a sboristé mají čepce, na kterých jsou dva „svazky“ jakýchsi dredů). Současnost je znázorněna snad jen šňupáním kokainu a po zavření žaluzií je na nich namalovaný plakát butiku Thads se spodním prádlem; Thads má později řadu střevíců. „Kóje“ mají využití i jako stolice a při jedné scéně se v jedné ukrývá Athanaël. Strhující jsou zejména pěvecké výkony – náročný part zvládl velmi dobře Csaba Kotlár v roli mnicha Athanaëla; Thads ztvárnila Lívia Obručník Vénosová, která je výbornou sólistkou a oporou liberecké opery. Josef Moravec (Nicias) měl menší pěveckou

roli, kterou ale zvládl dobře. Dobré byly rovněž Soňa Godarská (Crobyle) a Alžběta Vomáčková (Myrtale). Nápady hýřila baletní choreografie Mariky Hanouskové, členky baletu. Vystoupily pouze tři kurtizány (Kristýna Petrášková, Rie Morita, Anabel Pearce) a jejich mužský doprovod (Mischa Hall, Rory Paul Ferguson, Pavel Novotný). Po tanci kurtizán následoval jejich společný, který se stal vtipným potě, co byl seshora spuštěn mnišský hábit, jež si oblékl Hall. Balet ovšem mohl dostat více prostoru. Celkově se však jedná o výborný počín, který si snad získá mnoho diváků a udrží se dlouho na repertoáru. Na Thads si v budoucnu rád zajdu.

Hodnocení: 95% (Psáno z premiéry 27. 5. 2016)

Výborně zpracovaný liberecký Absolvent

Ve filmu Absolvent (1967) se poprvé proslavil Dustin Hoffman. Podle novely Charlese Webba a filmového scénáře Caldera Willingham a Bucka Henryho text adaptoval Terry Johnson. Režie se ujal nový šéf činohry Šimon Dominik, který vycházel z překladu Pavla Dominika. Kostýmy navrhla Andrea Králová. Zajímavou scénu vytvořil Karel Čapek. Představovala pokoj, jehož zadní stranu tvořily stěny (roh se nacházel uprostřed). Na stěnách bylo několik velkých žaluzií, jejichž zvednutím se vytvářely dveře. Zbytek scény byl dotvořen pouze několika modrozelenými polštáři, které měly rozličné využití: postele, křesla, stůl na recepci hotelu, pohovka. Na středu se občas nacházelo nezvyklé osvětlení.

Do titulní role Benjamina Braddocka byl obsazen Jakub Albrecht, který se do ní celkem hodil (zajímavým kandidátem by mohl být snad už jen pouze Tomáš Váhala). Hlavní ženskou roli (paní Robinsonová) interpretovala Veronika Korytářová (letos v užší nominaci na Thálii). Jejího manžela hrál Martin Polách. K hlavním postavám, i když už ne tolik výrazným, patří jejich dcera Elaine v podání Karolíny Baranové. V malých rolích se představili Václav Helšus a Štěpánka Prýmková jako rodiče Bena, striptérka Michaela Foitová a zbylé čtyři role zastal inspicient Přemysl Houška.

Dobrá byla statická, ale hodně variabilní scéna. Například v nočním klubu se místnost dotvořila zvednutím dvou žaluzií nad rohem místnosti, kde se nacházela taneční tyč. Vedlejší postavy se několikrát objevily v prostoru nad tyčí. Albrecht velmi dobře zahrál zpočátku nesmělého a trochu stydlivého mladíka, který se ale postupem času celkem vyvíjí. Vynikající výkon podala zejména Korytářová, která by si rozhodně zasloužila další nominaci na Thálii. Její paní Robinsonová, která

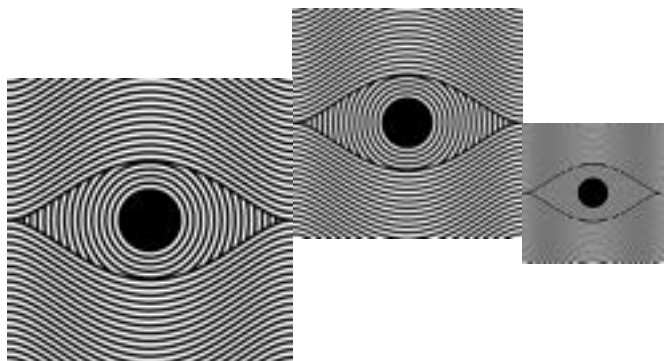

Bena šikovně svede, dostává výrazný prostor v první půli, a téměř všechny scény Korytářové jsou pouze s Albrechtem. Dobrý výkon podala i Baranová, rovněž ostatní herci a herečky zdárně přispívají k celku.

Druhá půlka byla o něco slabší. Z ní si pozornost zaslouží napadení Bena panem Robinsonem, které bylo velmi dobře zahrané. Za zmínku také stojí hudba Jiřího Hájka. Režisér se chtěl vyhnout srovnání s filmem tím, že nechtěl použít filmovou hudbu. Celková režie byla precizní, výborné herecké výkony. Dramaturgie (nejen činoherní) se vydává dobrým směrem, představení by mohlo přitáhnout velké množství diváků. Hra nabízí momenty vtipné i vhodné k zamyšlení. Absolvent byl důstojnou tečkou činoherní sezony.

Hodnocení: 95 % (psáno z premiéry 17. 6. 2016)

Jan Šraj, Obec unitářů Liberec

POEMA O MIGUELU SERVETOVÍ

(V Unitářské mozaice první pokračování)

Josef Musil

Přinášíme pokračování delší epické básně „Poema o Miguelu Servetovi“, jejíž části vycházely v Unitářských listech do října 2015. Španěl Miguel Serveto (uváděn nejčastěji jako Michael Servetus) je pro zrod unitářství významnou postavou. Proslul jako odvážný teolog (antitrinitář), humanista, lékař a kartograf. Zemřel mučednickou smrtí roku 1553.

Poema začíná prologem, který čtenáře uvádí do atmosféry doby Servetova mládí (narodil se roku 1511, uvádí se také 1509). Tato část nebyla zařazena do textů zveřejněných v Unitářských listech.

ČÍM MÉNĚ, TÍM JISTĚJI neboli PROLOG

„Když dostal jsem od Boha dar rozumu,
pak neměl bych nechávat ho v útlumu.“
To řekl si jistý křesťan nad biblí,
leč souvěrci okolo se ušklíbli:

„Ty nechceš lesk obřadů a obětín?
A říkáš, že Ježíš nebyl Boží syn,
což znamená, že měl otce člověka?
Už pouhá ta myšlenka tě neleká,

a namísto lítosti a pokání
nám hlásáš své bludy, hlavo beraní?
Duch Svatý též Bohem není? V tento hřích
tě uvrhlo čtení ariánských knih!

Co zbyde ti z mocné Boží bytosti,
když zbavíš ji její trojjedinosti?!“
Muž odvětil: „Zbyde mi Bůh, přátelé.
Ten, který se netísí jen v kostele

či nehledí na svět shora z oblaku.
Čím méně je v náboženství zázraků,
tím jistěji mojí vírou proniká
zář Boží, zář hojivá a veliká.

Než modlitby sítem svých rtů prosívám,
vždy Boží zář předem radši prosívám,
necht pověry pražádného mudrce
jí nebrání v cestě ke mně do srdce.“

„Ha! Kacíř! Ať inkvizice zakročí!
Ať vráží mu žhavé lžíce do očí,
až kacířství vyhoří mu z paměti,
jak žádá mrav šestnáctého století!“ – –

Tak nějak se možná tehdy navzdory
všem nástrahám rozšířily názory,
z nichž voněla nová, rodící se víra.
A hledme. Ač dráždí inkvizitory
a cenzory, ani v ohni neumírá...

Části básně zveřejněné v Unitářských listech představily Servetovo mládí v rodném Španělsku na počátku 16. století, studia v Toulouse, pak jeho působení u habsburského dvora, kdy jako mladý muž napsal v roce 1531 knihu „O omylech Trojice“. Španělská inkvizice ho vyzvala, aby se k ní neprodleně dostavil k dobrovolnému prošetření svého případu, což se de facto rovnalo odsouzení k smrti. Kromě katolíků pobouřil svým spisem i protestanty.

Nato uprchl do Paříže s cílem věnovat se vědecké práci. Vedl si natolik zdatně (objevil například malý krevní oběh), že byl brzy pozván do prestižního lyonského nakladatelství, aby se ujal role editora při přípravě nového vydání Ptolemaiovy Geografie. Tuto etapu Servetova života přinesla poslední zveřejněná část poemy v Unitářských listech.

A nyní zde, v Unitářské mozaice, pokračujme dalšími částmi básnického vyprávění o životě významného tvůrce unitářství. (Jeho životopis pro české unitáře zpracoval v samostatné publikaci Radovan Lovčič.)

POZVÁNÍ

Jsi slavný, slavný Migueli, to je fakt,
a mistři na Sorbonně s dechem zatajeným
si ve tvém Ptolemaiovi čtou mnohý fakt,
jenž nebyť tebe zůstal by jim zatajeným.

Ted, když ti připíjejí na ex, katedra
s tvým jménem už je připravena v učebně.
Dál kašli papežovi na ex cathedra
a vykládej svět empiricky učebně,

vždyť právě tento odvážný, leč pravý přístup
si mistři přejí na své univerzitě.
„Zdar, těbůh, vítěj!“ hlaholí a praví: „Přístup
a věz, že mezi všemi univerzy tě

Bůh poctil naší drsnou zeměpisnou šíří
jen proto, abys v čisté pravdě šířil vědu,
ač každý z nás, kdo tyto ideály šíří,
se smířil s tím, že může rozpustit se v jedu,

jenž náboženským fanatikům kape z pysků
a páchne jako narkotikum z jejich spisků.
Kéž právě ty bys každý jejich omyl omyl
svou bystrostí a krystalům zla lomy lomil.

A vrchnosti se nekoř. Tohle koření,
jímž poddaní si k vrchnosti vztah koření,
pak v jejich mysli jako zhoubné koření
už nadosmrti permanentně koření.“

ZÁVĚR PŘEDNÁŠKY MIGUELA SERVETA

Moji milí posluchači,
den co den jsme spolu pili doušek
ze sklenice přesných věd.
Víte všechno, co vám stačí
k vykonání závěrečných zkoušek,
a než půjdem na oběd,
prozradím vám příhodnými slovy,
co si v mysli hová Servetovi.

Církev nectí Boha, nýbrž
stehen děv se chápe papežský dům.
Když se ptají, zda to vš,
tu je lépe zvolat: „Ich vers-
tehe nicht, denn ich bin taub, stumm, blind, dumm,
aber ich bin katholisch!“
Nám zde ale zaručuje kampus,
že sem žádný inkviziční krampus

nevtlačí svou lstivou tlamu.
Všechny stvořila nás Boží Milost,
ať jsi, kdo jsi na světě!
Tvůj kněz tě však drží v klamu,
který (dříve než tvá ušlechtilost
k pravdě prozře) pozře tě!
Tvůj kněz, pop či rabín, imám, šaman –
z nich tím svým jsi víc či méně klamán

v zájmu vzájemného zájmu
mezi ním a mocí jeho pána
s okem ostrým nad orla,
jenž řve: Oponenty zajmu!
Jenže nám všem byla Bohem dána
kolem těla mandorla,
každý z nás je vlastně trošku svatý
s rodokmenem z Boží prapodstaty.

Proto každý z nás má trošku
svaté právo zkoumat svaté právo,
které církev vymáhá,
kléru koukat pod škrabošku,
říkat ne, když chytrák říká bravo,
směle svlékat donaha
každou složku náboženských tezí,
aby zjistil, co v ní vlastně vězí.

Každý z nás má z Boha trošku
moudra, aby směl číst tajná moudra
zakázaných autorů
a pak si psát na záložku,
která z nich jsou doopravdy moudrá
podle jeho názoru
zrozeného v túni podvědomí
z citu, znalostí a ze svědomí.

Vám i mně se na zorničkách
rosí vláha požehnané rosy,
jež se zdráhá přijmout lež
svazující v dnešních smyčkách
osy každé náboženské glosy
z dob, kdy inkviziční veš
nesála krev sálající mysli.
Homiletici však málo myslí,

a tak tajně noří pumpu
do slov, která sestavili jiní
jinde v jiných kontextech.
Křesťanství se mění v žumpu,
v doslov hanby v Knize dobrodiní...
Ty, kdo pátráš po textech,
k nimž se kazatelé míň či více
přisávají jako pijavice,

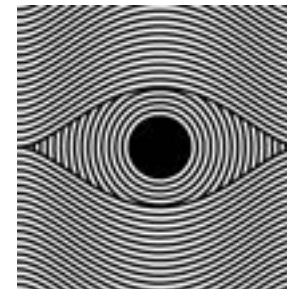

nemarní čas v knižních sálech,
 nýbrž truňkem v drsné nalévárně
 dopřej volnost jazyku
 zlodějřčka ve škrpálech,
 ať ti řekne, jak se vloupat zdárně
 pod postele kleriků.
 Tam ty texty leží v truhlách skryty
 s označením Libri prohibiti!

Rozplétej je od kořínků
 a svým rozumem z nich odkal kaly,
 já to dělám bez studu.
 V okamžicích odpočinku
 mysl se mi balí do kabaly,
 do tóry i talmudu,
 mimo to v mém mozku vede brázda,
 kterou vyryl Ahura bůh Mazda,

v sobě mám už snůšku bůžků
 celých cele zacelených v cele
 hermetické nauky,
 Gaiu vzal jsem za svou družku,
 její dech má příděch jitrocele,
 oči barvu opuky,
 a když do náruče přivine mě,
 slyším, kterak tluče srdce Země.

S těmi všemi vjemy je mi
 milejší má cesta k mému Bohu.
 Zato kdybych znal jen klam
 svatokupců s nadějemi,
 došel bych tak leda do brlohu
 s názvem katolický chrám,
 kam Bůh zřídka kdy a v bázni vniká
 pouze se souhlasem kostelníka.

Vysvětlivky:

Ex cathedra – (čti: *ex katedrá*); ve vztahu k Apoštolskému stolci obecně: papežská neomylnost; přesněji: vyjádření neomylnosti papežského učitelského úřadu (ne však papeže jako osoby) ve věcech víry; jako dogma katolické víry ji formuloval až 1. vatikánský koncil (1869–1870); v latině znamená: z katedry, tj. s plnou autoritou.

„Ich verstehe nicht, denn ich bin taub, stumm, blind, dumm, aber ich bin katholisch!“ — znamená v němčině: „Nerozumím, protože jsem hluchý, němý, slepý, blbý, ale jsem katolík!“

Mandorla – svatozář, která obepíná celou postavu.

Homiletik – kdo se zabývá naukou o homiletice, tj. o kázání, především pro účely eucharistické bohoslužby, což je v souladu s kontextem této básně.

Libri prohibiti – zakázané knihy.

Ahura Mazda – Pán Moudrosti, původně staré íránské božstvo, poté v Avestě (sbírce staroíránských posvátných spisů) nejvyšší bůh mazdaismu (zoroastrismu).

Gaia – (též *Gé*), v řecké mytologii prabohyně Země a sama Země; matka, ze které vše vychází a do níž se vše navrácí; též bohyně plodnosti.

OBJEVIL JSEM NEKONEČNÉ KRÁSY V TOBĚ, BOŽE

Karel Hašpl

Objevil jsem nekonečné krásy v Tobě, Bože, a proto
nenacházím ošklivosti na cestě života.

Přišel jsem ke zdrojům největších sil, proto není slabost
průvodcem mého žití.

Spatřil jsem okraje nezměrných dálek, a malost zmizela
z mé mysli.

Oko mé zahlédlo větší světla, a proto tma nemá místa
v mém nitru.

Duše má pocítila nerozlučnou spojitost s Tebou, a tíseň
a samota nevrhají stíny na můj život.

Kráčím cestami života v pohodě i nepohodě, ovíván
vánkem i srážen bouří, v záplavě slunečního jasu
i v hlubokosti noci, ale světlo Tvých ohňů mi svítí
a Tvá jsoucnost je mi jistotou.

Nelekám se stínů zloby ani stínů smrti, protože Tys
naplnil duši mou životem a vdechl jí nesmrtnost.

V oddanosti a pokoře chci kráčet životem k metám
Tebou určeným s hlavou vztyčenou, s myslí vyrovnanou
a s duší vždy vyladěnou na vlnu věčnosti.

Radost ze setkání

Sofia Pavala

Milí unitářští přátelé z Brna a Prahy,

měla jsem možnost navštívit vaši obec a strávit s vámi pár chvil. Do Brna jsem
přijela s přednáškou o Slavníkovcích a v Praze jsem vedla jedno červencové shro-
máždění. Všem bych ráda poděkovala za laskavé přijetí, bylo milé vás zase vidět.
Jakou atmosféru si sami pro sebe vytvoříme, záleží totiž jedině na nás samých.

Posílám pozdrav do Brna, děkuji za pro mě velmi obohacující spirituálně nala-
děnou diskusi, kterou inspirovalo historicky orientované téma přednášky, a vzkaz
Jarmilce Plotěné: Milá Jarko, už vím, který český panovník postoupil královský
trůn svému bratru pro dobro vlasti... Měla jsi pravdu, skutečně k tomu v naší
historii došlo.

Druhý pozdrav je pro vás do Prahy, děkuji za příjemné setkání s vámi, bylo
mi u vás dobře. Potěšila mě upřímná diskusní chvíle po skončení shromáždění v
Hašplově sále. Vzkaz Vladimírovi Švandovi: Vladimíre, jsi bojovník, přeji hodně
zdraví! A hodně zdraví a pokoje vám-nám všem!

Jak jsem si počel

Josef Musil

S velkým zájmem jsem se loni ponořil do časopisu Tvůrčí život, jehož podsta-
tnou část připravili členové Obce unitářů v Brně. Bylo to pro mě nejzajímavější
číslo Tvůrčího života, které jsem dosud četl. Potěšila mě nejen šíře a bohatost ob-
sahu, vynalézavost podání textů, ale také (a hlavně) zaměření některých příspěvků
na tematiku Boha.

Další milé překvapení mě čekalo začátkem tohoto roku, kdy mi do e-mailu
přišlo první číslo Zpravodaje Obce unitářů v Ostravě, vydávané v elektronické
podobě. Nechal jsem se pohltnout pořádnou porcí hlubokého duchovna a jako závě-
rečnou třešničku na dortu jsem si vychutnal článek Jaroslava Gassmanna o Petru
Konstantinovi Danovi (1894–1944). Knihu myšlenek tohoto bulharského duchov-
ního učitele mi loni daroval Libor Mikš, když jsme se společně setkali v Praze.
Tehdy jsem se poprvé dozvěděl o existenci Petra Danova a ukázky z jeho učení
mi otevřely nové duchovní obzory. Je dobře, že se o jeho odkazu mohou všichni
unitáři a přátelé víry dozvědět právě díky periodiku ostravských unitářů.

